

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De puella olim in francia equita[nti] in armis

[urn:nbn:de:bsz:31-300764](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300764)

er casuū sublimiū maria lubricitate. quoniam
 niā trepidaret tam sublime aggredi fasti-
 giū quod dū videtur virere cadit. et dū ex-
 tollit terminat sine repentino sicut ros/
 qui subito desiccatur. **CA** Nisi bñ in-
 telligeret nō fuisset in tanta constitutō di-
 gnitate. **FF** Dignitas ex se improbos
 neq̄t facere reuerendos / q̄ et se dignitas
 nihil habet virtutis nec virtus ex dignita-
 te. sed propt̄ virtutē dignitati dat honor.
 Si enī aliquid boni a natura inesset di-
 gnitati / mali nō preessent sicut videmus
 preesse. **CA** Talem illū credo fore pre-
 latum et bñ intelligentē. **FF** Utinā ta-
 lis sit cur̄ opatio lingua mens et vita testi-
 moniū prebeat dignitati. Apud deū enī
 nō est cras sed actus vitæ et mox dignitas
 approbat. **CA** Quare de illo tantū du-
 bitas inquiris. **FF** Per ea que video
 et audio iugiter in his regnīs et in ista ma-
 teria. **CA** Quid vides. **FF** Video
 prelatos et sacerdotes vestros armigeros et
 viros sanguinū effectos / sed quo iure ne-
 scio. et tamē nup̄ in ciuitate Rothomagi.
 audiui regem vestrū Henricū vltimo yua
 functū strenuū mirabiliter prelatos ve-
 stros arguentē / et mordentē q̄ et eorū in-
 cumbentū officio nō essent pacis amato-
 res zelatores et p̄sutores / et tamen vestros
 vidi prelatos magnos et audio bellatores
 et pridē quod deterius est piū et charitati-
 uum subsidiū pro fide xpi iure datū et con-
 tra hereticos cōuertendū cōtra nāstipia
 nissimas cōuertim et pro nostra occisiōe
 erogant. quod mihi nedū admiratōnem
 inducit sed stuporē. Cuius mores tā cuer-
 sos p̄sideo recolens eius quod dicit Ber-
 nar. ad eugenū q̄ hodie totus zelus ecclia-
 sticus feruere videt in tuendis possessiōi-
 bus et dignitatibus. honorisq̄ totū detur
 et sanctitati nihil / et de dei placito vltima
 fit mentio / et de iactura salutis cunctatio
 nulla nec salubre putatur nisi quod subli-
 me. et nihil iustū videtur nisi quod gloriā
 redolet. **CA** Probi sunt vere / sed regis
 et principis imperio hec faciūt. **FF** Di-
 cit petrus magna auctoritate q̄ magis deo
 oportet q̄ hominibz obedire. Non in for-
 titudine viri beneplacitū erit deo / sed sup-
 humilem et māsuētum et timentē verba do-
 mini requiescet / spiritus eius / et qui te in
 vna maxilla percussit prebe alia. **Iuxta il-
 lud verbū christi. Dedi genas meas enel-**

lentibus et cōspuentibus in me. Dic pre-
 cor prelatos et sacerdotibus tuis magis an-
 nuentibus maiestati q̄ veritati mente vt
 reuoluant illud terrendū euangeliū. Nisi
 iusticia vestra abundauerit magis q̄ pha-
 riseor. nō intrabitis in regnū celoz. Qui
 dixerit fratri suo racha reus erit iudicio.
 Qui dixerit fratri suo racha reus erit gehēne ignis.
 Si pro tam modica iniuria gehennā p-
 uocauit / quid pro tantis stragibus et exe-
 crabilibz homicidijs et alijs guerre discer-
 minibus. Cogitent ecōuerso si veri sacer-
 dotes et pontifices pacem psuasissent a tē-
 pore Qdoardi citra / quanta et qualis eēt
 militia et nobilitas christiana. et si pro xpi
 fide augenda exposita vt rex noster dispo-
 suerat / quātus fructus vbi nunc luctus.
 Cogitent de satisfactōe vbi in seuitia p-
 fecerant. **Finis.**

Opus quoddā col

latiū de quadā puella que olim in Fran-
 cia equitauit cui editio magistro Johan-
 ni de gerson ascribit. sed maḡ apparet sti-
 lus magistri Henrici de gorckheim.

Ad gloriā benedicte trinitatis / glori-
 seque semper virginis dei matris ac totius
 curie celestis.

Ullit me dominus / cui sequer gre-
 gem et dixit mihi vade et prophe-
 ta ad populū meū israel Amos
 vii. Populus israel popul⁹ re-
 gni francie nō incōgrue potest spūaliter nū-
 cupari / quē fide dei et cultu christiane reli-
 gionis notū est semp floruisse. Ad huius
 regni filiū quedā iuuenula / pastoris cu-
 iusdā filia / que et ipsa gregē ouium secuta
 fertur / accessit. asserens se missam a deo q̄
 tinus p̄ ipam dictū regnū ad eius obediē-
 tiam reducat. Ne autē ipsi⁹ assertio pute-
 temeraria etiā signis supnaturalibus vti-
 tur / sicuti reuelare occulta cordiū et futura
 cōtingentia p̄uidere. Refert in super q̄ sic
 rafa capite ad modū viri. et volens ad act⁹
 bellicos procedere / vestibus et armis viri-
 libus induta / ascendit equū. que dū in eq̄
 est ferens vellū / statim mirabili viger in-
 dustria / quasi peritus dux exercitus ad ar-
 tificiosam exercitus institutōem. tūc quo-
 q̄ sui efficiūtur aiosi. Contra vero aduer-
 sarij timidi quasi viribz destituti. Vbi at
 de equo descendit / solitū habitum mulie-
 rez et reassumēs / fit simplicissima negotioz

De mirabili victoria

seculariū quasi innocēs agn^o impita Fert
etiā q̄ vivit in castitate sobrietate z̄ p̄rinē
tia. deo deuota. p̄hibens fieri occisiones
rapinas ceterasq̄ violentias om̄ib⁹ his
qui ad dictā obedientiā se volūt exhibere
Propter hec ergo z̄ filia ciuitates opida z̄
castra / se summittūt regio filio / fidelitatez
sibi p̄mittētes ¶ Quo ita vt p̄fertur se ha
bente nōnulle questioēs emergūt z̄ ad sui
deklaratiōem doctas aias alliciūt. Verbi
gratia An credi debeat vera nature hūane
puella. an in siles effigiē phantasticā trās
formata. Scōdo an ea q̄ facit possint hūa
nitas fieri ab ipsa. an p̄ eam ab aliqua su
piori causa. Tertia si p̄ supiorem causam
an p̄ bonā. scz sp̄m bonū. an malā vtputa
p̄ sp̄m malū. Quarta an eius verbis / fidu
cia sit exhibenda z̄ eius opa tanq̄ diuini
tus facta sint approbāda. an p̄bitonica z̄
illufozia ¶ Quia vero circa has aut siles
questiūculas aliq̄ z̄ alij / aliter z̄ alr̄ sentiūt /
quatinus vtriq̄ p̄ sua defensiōe valeāt ex
sacris litteris testimonia p̄ferre / p̄ns hoc
opusculū nō asserēdo s̄z collatiue dictādo
offert quasdā p̄positōes p̄yna p̄t̄ Rursus
quasdā pro alia. modo p̄blematico / pro
uocās subtiliora ingenia / ad intelligētiā
p̄fundiorē. Doctm̄ mēoziter cōmendādo
q̄ ad sentētiandū aliqd̄ secure in hac ma
teria / necesse ē h⁹ puelle mores. verba. ope
ra. ceterosq̄ gestus / taz quos h̄z solitaria
q̄z eos q̄z h̄z cū alijs in publico et ceteras
suevire circūstātiās ad liquidū p̄gnosce
re / z̄ an ea q̄ reuelat z̄ p̄nūciat / sp̄ vera in
ueniāt. Vt in sequētib⁹ ponēda / accipi
debent iuxta cōis fame relatōez a plurib⁹
fide dignis ad has p̄tes translata

Prima propositio.

Hanc esse verā puellā z̄ verā nature hu
mane p̄sonā est simplr̄ asserendū. ¶ Nec
p̄positio patet. qz̄ nedū phoz̄ regula canit
q̄ opatio arguit formā. quinimo z̄ salua
tor noster testat̄ ex opib⁹ cognitōem eē ac
cipiendā Quia igit̄ hec inuēcula inuenit̄
p̄tinue cōformis alijs hoib⁹ in actib⁹ hūa
nis loquendo esuriendo comedēdo bibē
do vigilādo dormiēdo z̄ ceteris h̄mōi / q̄z
dicere audeat eā nō fore verā nature hūa
ne p̄sonā q̄z de alijs cōscātib⁹ secū in simi
libus humane nature signis / igitur. zc.

Secūda propo.

Ordinariū p̄betie t̄p̄s fuit ant̄ x̄pi aduē
tum / durās in exordio nascētis ecclie cuz
opatiōe miraculoz̄. Nec p̄positio a sacris
doctorib⁹ declarat̄ ex eo q̄ totū veteris tes
tamenti t̄p̄us fuit figurale ad p̄nunciā
dū x̄pi aduentū z̄ corpus. sui mistici futu
rū statū Sillr̄ in p̄mitiua ecclia plures le
gunt̄ fuisse p̄betē Et quia ea tūc p̄dicabā
tur q̄ oēm humane facultatis cognitōne
transcēdūt. necessariū fuit adhibere signa
p̄ opa miraculosa quib⁹ h̄mōi dicta cōfir
marent̄. Alioqui min⁹ sufficienter fuisse
p̄uisum saluti humani generis. Juxta q̄z
ait grego. q̄ planta recēter terre in fixa / in
diger frequēti irrigatiōe vt beneradicata
cōualescat. igitur. zc.

Tertia propositio.

Currētib⁹ iam dieb⁹ / nō indigne censes
tur interdū quasdā p̄sonas suscitari ad p̄
phetie sp̄m z̄ moueri ad opatiōem mira
culoz̄. ¶ Nec p̄positio est augustini in de
ciuitate dei. z̄ etiā extrahi pōt̄ ex doctrina
greg. Qui declaratiō etiā ex eo patz̄ qz̄ sal
uatoris ore nobis est p̄missum. q̄ ipse no
biscū est vsq̄ ad p̄summatōem seculi. diri
gens gen⁹ humanū manu sue prouidētie
p̄out oportunitas nostre salutis expent
Sicut enī potestātē suā non alligauit sa
crāmētis / ita nec alligauit eā alicui t̄p̄ori
locis aut p̄sonis quinimo in multis eius
miseratiōibus semp̄ assistit hūano generi
cōgnā remedia z̄ auxilia prouidēdo. Nō
enī ait ysaiās ab h̄eumata est manus do
mini vt nō possit redimere igitur. ¶ Uigil
reuelatiōe occultoz̄ opatiōe miraculoz̄
genus humanū indiger excitari z̄ reuocā
ri nūc in vno populo nūc in alio / pie cen
sendū est talia nobis nē denegari igitur. zc.

Quarta propositio.

Sacris cōsonat litteris / p̄ fragile sexū
z̄ innocentē etatē / exhibitā a deo fuisse po
pulis / z̄ regnis / letā salutē. ¶ Nec p̄positio
patet qz̄ teste ap̄lo eligit deus ifirma mū
di vt fortia quez̄ cōfundat. Vnc exēpla
riter p̄cedēdo legit̄ de delbora hester z̄ Ju
dith ipetratā fore p̄plo dei salutē. Et da
nielē in pueritia suscitari ad liberatōz̄ su
senne. Sic dauid in iuuetute golyā pro
strauit. Nec immerito quia hoc modo sit
euidētior diuine pietatis affluētia ne ho
mo suis virib⁹ ascribat sed deo poti⁹ grāz̄

fundat
p̄t̄

actiones referat. Sic eni p humile virgi- nem totius generis humani redemptio or- ta est. igitur. zc.

Quinta propositio

Non testatur sacra scriptura missos a deo praeuere homines sub tali forma aut modo sicut de p'dicta puella cois celebrat recitatio. Patet hec propositio qz sicut di- cit ap'us. No est conuentio xpi z belial. nec dignat inire societate aut cotrabere fami- liaritate cum demonijs vt eoz ministris z mebris. q'uis legat quosda malos inter du aliquid traseiter p'phatse. sicut balaam p'phatbat q' stella oriret ex iacob z saul et cayphas prophetauerunt. Sed longe alie est de hac puella que ad nutu habet sum- donozu supnaturaliu in manifestado oc- culta z prenunciando futura suo misterio deseruientia p'hibendo insup (vt p'missus est) fieri occisiones z cetera vicia. et hortat do ad virtutes z cetera p'bitatis opa in q' bus deo glorificat. Sicut ergo in spiritu dei premissus est Joseph ante patre z fra- tres in egiptu. z Moyses ad populi israel liberatorem. z Bedeon z supradicte femie. Pari modo haec iunecula non est inco- gruu conueneri bonis specialiter a deo missis p'fertim cu3 nec munera querat. et ad bonu pacis tota deuotioe laborat. Sic eni3 no est opus mali sp'is qui potius est autor dissensionis q' pacis.

Sexta propositio

quasi corollarie sequens ex antea premis- sis propositionibus. Hec filia vera p'dna in humana natu- ra est a deo specialiter missa ad ea que non humanitus sed diuinit' fiunt opa. cui fi- des est exhibenda. Patz hec propositio respondes questionib' p'clibatis. Q' eni sit vere homo patet ex p'posito prima. Et quia no desinit etia his dieb' deus nobis specialiter prouidere per supnaturalia si- gna no est incongruu deo assumere puel- lam innocentem precipue iuxta quartam pro- positionem. Et quia donu istud p'seuerant apud ea residet ad sine deificu/ et p media virtutis z honestatis sicut asserit p'positio q'nta/ videtur consequenter hec propositio sexta fore concedenda. Hec mix si i sta- tu equestri sit alterius luminis q' i' solis to itatu muliebrz. quia etia David volens

dominu cosulere/ in ducebat ephod. et sum- psit psalteriu. et Moyses dum virgam ge- stabat mirabilia faciebat quia (sicut dicit Bregio.) sp'us sanctus frequenter se interi- us cōso: mat exterioribus cōcurrentib'

Ita ex p'clibatis potest quis huiusvie amicus sumere occasione defendedi suaz parte/ vltorius etia procedendo ad ampli- orem dilatatōem. Quia vero inueni- tur aliq' in oppositam parte magis indi- nati superest asserre ex sacra scriptura que- dam testimonia ex quib' valeat sue positio- nis sumere fulcimeta inspiciendo subscri- ptas propositōnes.

Prima propositio

Multi pseudo p'phete sunt venturi asserē- res se diuinitus a deo mitti. Hec p'positio est saluatoris dicentis q' in nouissimis diebus sez legis euangelice/ multi dicēt se venire in nomine meo z multi per eos de- cipiētur. Unde z apostolus ait q' angel' sathane transfiguratur se in angelum lucis. Hec miru qz malignus ille rex sup omnes filios supbie incessanter nititur suppare diu- nitatis excellentia z ideo perurat falsos p' phetas sub nomine dei missos ad decipiē- endu. igitur. zc.

Secunda propo.

Pseudo prophete frequenter p'nunciant occulta cordiu z effectus futuroz p'tingē- tiu. Hec p'positio concedi solet a doctori- bus. Cuius ratio est qz quāto virtus e' al- terior/ tanto ad ampliora se extendit. Cōstat autē q' intellectus demoniu. multo est alti- or intellectu hūano/ z ita q' nobis sunt oc- culta z futura que nob sunt ignota. a ma- lo spiritu sunt cognita. Et ita p'phete de- moniu/ ex eoz instructione possunt talia reuelare. igitur. zc.

Tertia propositio

No facile discernitur a falso p'pha p' exte- riores appntias z sig. Hec p'positio p'z qz no o3 p'pheta fore vite virtuose. aut h're grāz. z pnt demoniu p'phete occulta nobz futura p'nosticare. z sic plib' alijs cu3 qb' p'ueniūt cū veris p'phis. Q' si interdū p' nunciēt falsa/ sciūt palliare/ dādo aliū itel- lectū/ aut allegare veros p'phas intdū p' pherātes aliq' q' no cuenerit. Sic de isaiā z Jona p'phis legit. Propter quod etiam

apostolus dicit qd nō omni spiritui credē dum est/ sed tentandi sunt si a deo sunt. in sinuans difficilē discretōem inter bonos et malos prophetas. igitur zc.

Quarta propositio

Hunc tempe gratie specialem fieri a deo missione/ ad temporalis felicitatis prospitatem/ nō multā habet apparentie efficaciam. Nec propositio potest sumi ex hijs que angustinus sepius cōmēorat. Nā bona presentis vite/ equalitē cōceduntur bonis et malis/ iustis et iniustis/ p̄sertim hoc tempore gratie. ne boni amores suū affigant bonis transitorijs in quibus mali plurimū florent. Ut etiam attendāt que bona referuat amicis in futura vita/ quādo inimicis suis affluenter cōfert huius vite t̄sitoria bona. Fieri igitur missione p̄sens felicitatis pcuratiū et p̄nostratiū. Cū parupendenda scribit modicā videt habere apparentiā/ tamē in veteri testamento dum popul⁹ ille seruiebat deo pro hijs temporalibus bonis/ legitur ad talem intēdum factam fuisse mentōem. igitur. zc.

Quinta propositio

Duo cōmittit hec puella que legitur prohibita in sacra scriptura. Nec propositio patet qd deut. xxiij. Lex prohibet ne mulier induat vestes viri. Et ap̄ls prohibet: ne mulier radat caput ad modū viri. Utriusq; aut̄ oppositū de hac puella narratur. Et videtur prima facie ad quandā indecentiā vergere iuenculaz/ puellam insidere equo habitu virili indutā. et cū deus diligat modestiā/ videtur derogare diuine missione se effeminare in virilē formā. Neq; videt cōcordare cum familiari missione talis modus quia tam familiaris missio fit per spiritū sanctificantē interius animā. Iuxta illō Sapie. vij. Sapientia dei se trāsfert in animas sanctas amicos dei et prophetas cōstituit. p̄pter quod si huius iuencule missio sit prophetica oportet eaz esse cuiusdā excellentis sanctitatis et diuini animi intrinsecus. et talem p̄sonam indecens videt trāsfornare se in viri secularē armoz. Non enī sic legit de bester et iudib licet ornarēt se cultu soleniori muliebri/ tamē vt grat⁹ placerēt his cum quibus agere conceperunt. igitur et cetera.

Hexa propositio.

Dictam puellā a deo specialiter missaz et deū opari per eam/ aut sibi fiducia fore adhibendā/ nō potest ostendi p̄ sufficientem apparentiā. Nec propositio patet quasi corollarie ex p̄missis. Quia si multi venturi sint falsi p̄bete similes veris. Si ad felicitatis t̄pals p̄pitate nō fit specialis missio sub t̄pe gratie. Si processus ei⁹ fiat cōtra diuina mandata. quomō possit assertiue teneri h̄mōi filiā/ singulariter a deo electam ad ea sequēda que samātur.

Ex quibus patet qualiter hui⁹ vie fautores/ suam partē possint colorare oppositam viā impugnādo. Insuper ad p̄fundiora inuentēda occasionem ex p̄missis accipiēdo. Itaq; hec hincinde copulata. collatiue posita offeruntur visuris causa p̄sentis casus vel futuri cōsimilis/ vt et ipsi aliquid responderet valeant cōsimiles questiones mouētibz. semp ad gloriā dei q̄ regnat in secula benedictus. Amen.

Compilatū a magistro

Joh. de gerson de mirabili victoria cuiusdā puelle. de p̄fectis recepte in duce belli exercit⁹ Regis francoz et anglicoz.

Resupponēdū est i p̄mis qd multa falsa/ sunt p̄babilia. imo fm p̄bm n̄ refert qdā falsa p̄babilia eē q̄ busdā veris vsq; adeo qd duo d̄dictoria silstāt ip̄probabilitate lz n̄ in veritate. Aduertēdū ē vlti⁹ qd ista p̄babilitas si recūsūda sit et rite intellectā/ n̄ ē d̄nda error vel erronea nisi p̄tinacit̄ credat̄ assertō vltra t̄minos p̄babilitatis. Rō h̄ ē qd p̄babilr loq̄ns fundat se in h̄ qd rōes et app̄ntias h̄z p̄te sua. Et h̄ytiq; verū est nisi sit penit̄ ip̄probabile. Nec ē silr de p̄te opposita qd ad eā sunt rōes et app̄ntie seu verisiles p̄iecture. Et h̄ silr p̄t eē et ē sepe rez. nec ista d̄dicūt sic exposita. Attēdēdū ē t̄tio qd aliq̄ p̄cernētia fidē et bonos mores/ p̄siderant in duplici d̄nā q̄ntū spectat ad p̄ns. Aliq̄ ei dicūt de necessitate fidei et i iustis nō lz dubitare l̄ p̄babilr op̄ari iuxta illō vulgārū. dubi⁹ i fide ifidelē ē. et de illibz iusta eēt p̄q̄stio neq; lex illa ciuil̄ barbar⁹ h̄z locū neq; i illibz cōis error faceret ius imo tāto detior q̄nto cōior eēt d̄ic⁹ ferro et igne exterminand⁹ iuxta eccl̄asticas et ciuiles cēsuras et hereticos latas. locū eē h̄z illō metricū salubre. n̄ parit